

Metsähallitus Metsätalous Oy:n luonnonhoito monipuolistuu

Metsätieteen päivä 20.11.2019

Ann-Mari Kuparinen

Ympäristöasiantuntija, Kestävä kehitys

Metsähallitus Metsätalous Oy

Metsähallitus Metsätalous Oy:n luonnonhoito ennen ja nyt

- Ohjeet luonnonhoitoon Ympäristöoppaassa - ensimmäinen versio 1993, viides versio julkaistu 2018
 - Jo ensimmäisessä Ympäristöoppaassa on kuvattu useita monimuotoisuudelle merkittäviä rakennepiirteitä ja keinoja niiden huomioimiseksi. Mukana mm. lahoppuun ja maapuiden säästäminen, tekopökkelöt (3 m kannot), kolopuut, pökkelöt.
 - Menetelmät ovat vakiintuneet ja niitä on kehitetty jatkuvasti, esim. säästöpuut, riistatiheiköt, tekopökkelöt
 - Perustuu tutkimustietoon - yhteistyötä ja synergiaetua Metsähallituksen sisällä, tutkimuslaitosten ja muiden metsä- ja luonnonvara-alan toimijoiden kanssa
- **Aiemmin passiivista, suojelemalla säästämistä - siirtymä kohti aktiivista toimintaa, ennallistamista, hoitoa ja rakennepiirteiden parantamista**
- Metsätalous Oy:n luonnonhoitohanke - aloitettu 2017, luonnonhoitotöiden toteutukseen käytetään vuosittain 100 000 € koko maassa
- Kuluvan vuoden aikana selvitetty aktiivisen luonnonhoidon ekologista tarvetta ja kohteiden määrää MT Oy:n alueilla - rajauksena Ympäristöoppaassa 2018 kuvatut elinympäristöt, joilla hoitotoimia voidaan tehdä
- Alue-ekologinen suunnitelma on luonnonhoidon perusta - ensimmäinen kierros 1996-2000, päivitys valmistuu vuoden 2020 alussa

Metsähallitus Metsätalous Oy:n
ympäristöoppas

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

<http://www.metsa.fi/yopas>

Alue-ekologinen suunnittelu - verkostoituminen kannattaa

Monimuotoisuuden ylläpitämistä ja luonnonhoitoa sekä maisema- että paikallistasolla.

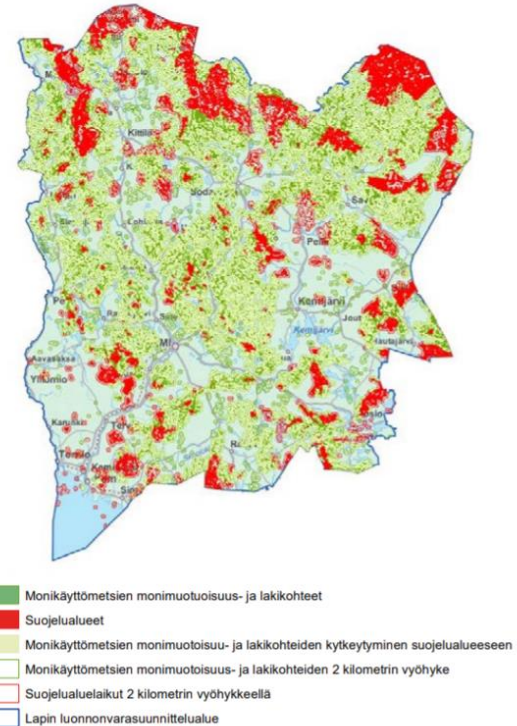
Metsähallituksen alueesta 38% on metsätalouden käytössä. Näitä metsiä tarkastellaan maisematasolla kokonaisuutena, jossa monimuotoisuuden turvaamiskeinot vaihtelevat.

Taloukskäytössä olevalle metsäalueelle on alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä määritelty ekologinen verkosto, jonka kohteilla metsää käsitellään varovasti tai ei lainkaan.

Verkosto muodostaa valtion metsämaiden kokonaisuuden siten, että suojelualueet ja monikäyttömetsien luontokohteet liittyvät toisiinsa ekologisten käytävien kautta: niitä pitkin eliöt pääsevät leviämään tehokkaammin

Tavoitteena on ylläpitää alueelle ominaisia arvokkaita elinympäristöjä ja niiden lajistoa. Verkostoon kuuluvat suojelukohteet, ekologiset yhteydet ja tukialueet.

Ekologisen verkoston avulla Metsähallituksen monikäyttömetsissä turvataan luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi 100 000 luontokohdetta ja noin 30 000 uhanalaisten lajien esiintymää.

Kuva 5. Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys Lapin valtion mailla.

Ekologisen verkoston rakenne - säästöpuusta suojelualueeseen

Säästökohteet ja -puusto

- Vaihtettumis- ja suojavyöhykkeet
- Säästöpuut ja säästöpuuryhmät
- Pienialaiset säästökohteet (esim. riistatiheiköt)

Tukialueet

- Erityisiä ympäristöarvoja sisältävä monikäyttömetsäalue
- Monimuotoisuuden erityisalueet
- Lajiesiintymät (osin)
- Retkeily-, virkistys- ja maisemametsät
- Metson soidinalueet

Ekologiset yhteydet

- Ekologiset käytävät ja askelkivet
- Metson soidinpaikat

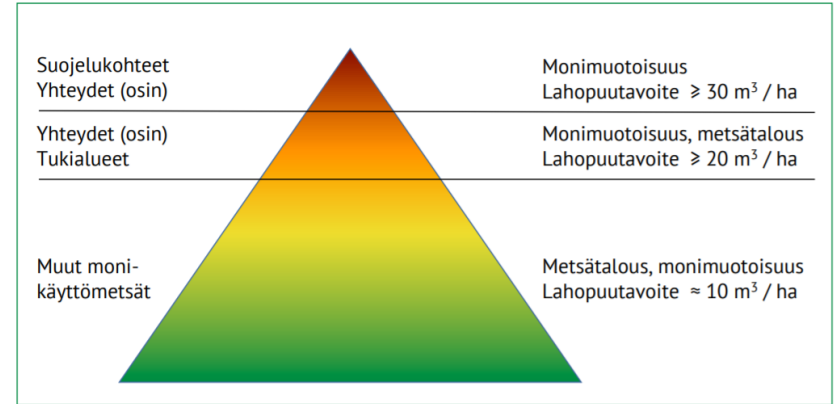
Suojelukohteet

- Lakisääteiset suojelualueet ja -ohjelmat
- Suojelumetsät
- Luontokohteet
- Lajiesiintymät (osin)
- Muut metsätalouden ulkopuolelle määritellyt alueet

Lahopuujatkumon varmistaminen

Lahopuu - metsien merkittävin monimuotoisuutta lisäävä resurssi

- Metsähallitus Metsätalous Oy:n monikäyttömetsissä lahopuun tavoitemäärä vaihtelee eri osissa ekologista verkostoa -jokaisella hehtaarilla on tavoitteena vähintään 10 m³/ha
- **Kuolleen puun korjuusta on luovuttu kokonaan vuonna 2018!**
- Tekopökkelöt
 - tehty vuodesta 2017 lähtien järjestelmällisesti
 - Tehdään elävistä puista, 1-4 kpl/ha, ensisijaisesti säästöpuuryhmiin
 - Säästöpuuryhmään tehtävien pökkelöiden latvaosat jätetään maahan ryhmän sisälle

Kuva 1. Kaavakuva ekologisen verkoston eri osista ja tavoitteista sekä niiden suhteellinen osuus monikäyttömetsien pinta-alasta.

Elinympäristöjen rakennepiirteiden ylläpitämisen ja parantamisen keinoja

- säästöpuut - eläviä säästöpuita
- lehtipuiden suosiminen - **lehtipuusekoitus 10-30%**
- vesistöjen suojavyöhykkeet - vaihteleva leveys
- aina säästettävät kohteet - mm. kohteita, jotka eivät täytä metsälakikriteerejä
- riistatiheiköt
- Ekologisilla yhteyksillä ja tukialueilla elinympäristöjen rakennepiirteiden parantamiseksi voidaan mm. käyttää erityishakkuita, suosia korostetusti lehtipuuvaltaisuutta ja ylläpitää palojatkumoa säästöpuuryhmien poltolla.

Säästöpuut

Määrä ja laatu

Eläviä säästöpuita vähintään 10 kpl/ha, käytännössä FSC -kriteeri

Aina säästettävät monimuotoisuuden kannalta arvokkaat elävät puut:

- Yksittäiset, valtapuustoa selvästi järeämmät puut, joiden rinnankorkeusläpimitta on vähintään 60 cm (mänty, kuusi, koivu) tai 40 cm (muut puut)
- Rinnankorkeusläpimitaltaan vähintään 10 cm:n paksuiset jalopuut, pajut, raidat, tuomet, pihlajat ja tervalepät
- Suuret, rinnankorkeusläpimitaltaan vähintään 40 cm:n haavat niiden esiintyessä havupuuvaltaisessa metsässä
- Kolopuut
- Tiedossa olevat petolintujen pesäpuut
- Palokoroiset männyt 10 kpl/ha asti
- Puiden erikoismuodot (esimerkiksi käärmeukuusi tai pahkapuu)

Riistatiheiköt

Enemmän ja isompia

Raivaussahatöissä ja hakkuissa jätetään säästöpuuryhmien **lisäksi** 10-100 m²:n kokoisia riistatiheiköitä keskimäärin 3 kpl/ha, mikäli edellisissä käsittelyvaiheissa ei ole jätetty tiheiköitä.

Tiheiköiden koko vaihtelee luontaisten edellytysten mukaisesti. Soveltuvissa oloissa voidaan vaihtoehtoisesti jättää käsittelemättä suurempia, 100-500 m²:n kokoisia kasvatettavien puiden ryhmiä tai kosteita painanteita, joita ei kannata uudistaa.

Aktiivisen luonnonhoidon kohteet, Ympäristöopas 2018

Kustannusvaikuttavuus kohdevalinnassa: Tavoitteena suurin positiivinen muutos vallitsevaan tilanteeseen kunkin ryhmän sisällä.
Kustannustehokkuus: Suunnittelu ja toteutus muun toiminnan yhteydessä.

Soiden ennallistaminen

Kunnostusojituskelvottomilla kuvioilla ojien tukkiminen. Vesien johtaminen suojelusoille.

Lehtojen hoito

Lehtojen erityispiirteiden säilyttäminen, kuusettumiskehityksen pysäyttäminen, vesitalouden hoito kosteissa lehdossa.

Paahdeympäristöjen hoito

Valoisuuden lisääminen, karuunnuttaminen, kivennäismaan paljastaminen, poltto.

Tulen käyttö

Säästöpuuryhmien poltto palojatkumoalueilla, erillisrahoitteiset luonnonhoidolliset kulotukset.

Purojen kunnostus, vaellusesteiden poistaminen virtavesielinympäristöissä

Puruomien kunnostus, veden palauttaminen vanhoihin uomiin, tierumpujen muodostamien vaellusesteiden poistaminen.

Haitallisten vieraslajien torjunta, kasvit

Puutteellisesti tunnettu, hoidetaan havainto kerrallaan

Kuinka ja mihin suuntaan luonnonhoitoa tulisi kehittää?

- Muuttuvassa ympäristössä laajojen, kytkeytyneiden valuma-alueiden hydrologisten kokonaisuuksien huomioiminen ja suunnittelu, myös maanomistusrajojen yli
 - Esimerkkinä Haudanneva: suojelusuolle on ohjattu vesiä sekä MT Oy:n että yksityisen maanomistajan mailta
- Metsähallituksen sisäinen yhteistyö sekä laajat pinta-alat tuovat synergiaetua
- Laajapohjainen hanke- ja tutkimusyhteistyö edistää parhaiden käytäntöjen ja tutkimustiedon käyttöönottoa
- Vesien tilan parantaminen, vesipuitedirektiivin mukaiset toimet sekä vesiuomien esteettömyys koskettavat kaikkia metsätaloustoimijoita ja edellyttävät maanomistajien yhteistyötä
- Aktiivisen luonnonhoidon ekologista tarvetta tarkennettu - luonnonhoitotöiden toteutus jatkuu Metsätalous Oy:n monikäyttömetsissä
- Ilmastokysymykset, maaperähiilestä kertyvä uusi tieto sekä vesistökuormitusluvut vaikuttavat erityisesti soiden luonnonhoidon kohteiden valintaan.
- Jatkuvan kasvatuksen menetelmien testaaminen on aloitettu kolmella havaintoalueella, yht. 15 000 hehtaaria.

MT Oy:n kunnostusojitukselta on ohjattu vesiä suojelusuolle, Haudanneva. Kuva: Kaija Eisto

www.metsa.fi #160kestäväätekoa

